Nr^er. 271. — ROK 1843. — PONIEDZIAŁEK 27 LISTOPADA.

Pismo to wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

Zaliczenie na trzy miesiące złotych dziesięć miesięcznie złotych cztery, numer pojedynczy groszy dziesięć.

IMIONA RZYMSKIE. Jutro Rufina M.

IMIONA SŁAWIAŃSKIE. Jutro Darosław.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina		Barometr do 0° Reaumura w miarze Paryzkiej	Stopień ciepła podług Reaumura	Psychometr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i różne uwagi
24	6	27 4, 031	— 2, 8	1, 50	Zachodni słaby	Pogoda	
	2	3, 365	— 2, 7	2, 14	PłZachodni ,,	,,	
	10	2, 614	— 1, 0	1, 77	Żaden	,,	

Część Urzędowa.

Nro 5,595.

WYDZIAŁ DOCHODÓW PUBLICZNYCH I SKARBU W SENACIE RZĄDZĄCYM.

Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Gdy ogłoszona w 25 Października b. r. N. 5206 D. W. licytacya na sprzedaż 2000 centuarów cynku do skutku nieprzyszła, przeto w dopełnieniu postanowienia Senatu Rządzącego z d. 16 Października r. b. N. 5410 D. G. zawiadomia Wydział niniejszym tych wszystkich których to interessować może, iż dzień 19 Grudnia b. r. przeznaczonym został do odbycia publicznéj lecz już głośnéj licytacyi na sprzedaż powyższéj ilości cynku od zniżonéj ceny do zł. 31 za każdy centnar wagi berlińskiéj, ktokolwiek zatém jest w chęci nabycia wystawionéj na sprzedaż partyi winien w dniu wyżéj wyszczególnionym, a mianowicie o godzinie 10 rannéj zgłosić się do biór Wydziału skarbowego, gdzie rozpocznie się sprzedaż wyszczególnionéj powyżéj ilości cynku odczytaniem warunków licytacyi przy któréj zaofiarowania wyżéj ceny oznaczonéj przyjmowane tylko będą, na *vadium* potrzebną będzie kwota wynosząca zł. 6200. Życzący sobie przejrzeć warónki licytacyi przed rozpoczęciem takowéj będzie to mógł uczynić każdego czasu w godzinach kancellaryjnych.

Kraków d. 23 Listopada 1843 r.

Za Senatora Prezydującego
SOBOLEWSKI
Sekr. F. *Girtler.*

Nro. 553.

TRYBUNAŁ

Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Wzywa mających prawo do massy Justyny Kohlsdorfowéj z kwoty złp. 10 gr. 16 w gotowiźnie, i złp. 448 w skryptach, w depozycie sądowym złożonéj, aby po odbiór takowéj w terminie 3 miesięcy z stosownemi dowodami do Trybunału zgłosili się pod rygorem postąpienia z massą tą jako bezdziedziczną.

Kraków d. 17 Listopada 1843r.

Sędzia Prezydujący,
Dymidowicz
(1r.) Sekr. *Lasocki*

Wiadomości zagraniczne.

— *Lipsk 14 Listopada.* —

Król Jmć Saski przybył tu dziś przed południem na kolei żelaznéj i zaraz udał się w dalszą podróż przez Hallę i Cöthen do zamku Falkenstein, dokąd udał się także król Jmć pruski.

— *Hannower 13 Listopada.*

Król Jmć hanowerski w towarzystwie xcia Alexandra Solms-Braunfels i swojéj świty. udał się do zamku Falkenstein.

— *Madryt 4 Listopada.*

(Z korrespondencyi.) Ponieważ już 121 deputowanych złożyło przysięgę, kongres stósownie do regulaminu ukonstytuował się dziś uroczyście. Na kandydatów do prezesostwa zapowiedziała parlamentarska koalicya pana Olozaga, a opozycya pana Cortina, do którego rzeczywistych planów nikt właściwie nie jest wtajemniczony. Przy pierwszem głosowaniu ukazało się z wielkiem wszystkich podziwieniem, 40 głosów za p. Cantero, 38 za p. Cortina a 31 za p. Olozaga tak, że żaden nie miał stanowczéj większości. Poczem zdaje się, że p. Cantero przychylne sobie głosy zwrócił dla swego przyjaciela Olozagaj, przy drugiem bowiem głosowaniu otrzymał tenże 66 Cortina 43, Cantero 7, tak że Olozaga ogłoszony został prezesem. Wiceprezesami mianowani zostali: Aleon (progresista), Mazarredo (gubernator Madrytu), Pidal (moderad) i Gonzalez Bravo (dawniéj progresista, a teraz liczący się do moderadów). Gdy powszechnie sądzono, że p. Olozaga znaczną większością głosów zostanie obrany prezesem izby, wypadek przeto głosowania nie małe sprawił wrażenie.

Wielkie rezultata jakie z podróży pana Olozaga do Paryża wynikuąć miały, są jeszcze dotychczas grubą tajemnica okrytą zasłoną. Jeżeli jednak nie mniéj świetne jest przyjęcie, którego doznał pan Olozaga tak od dworu francuzkiego jak i od całego ciała dyplomatycznego, tedy krajowi temu powinszować należy. Pan Olozaga ofiarował także usługi swoje królowéj Krystynie i wynurzył jéj życzenie, aby jak można najprędzéj uszczęśliwiła przybyciem swojem stolicę hiszpańską. Zręczny ten dyplomatyk wyznaje jednak, że tą razą nic nie wskórał jego doświadczony dar namowy, albowiem królowa Krystyna odpowiedziała, że na teraz nie ma najmniejszéj chęci powrócenia do kraju, który dla niéj stał się źródłem najboleśniejszych doświadczeń i najprzykrzejszych złudzeń, za którego jednak pomyślność najgorętsze do nieba zasyła modły. Także objawiła królowa to przekonanie jeżeli p. Olozaga dobrze pojął jéj słowa, że jéj dostojna córka królowa Izabella II. za objęciem rządów nie potrzebuje żadnego innego doradcy, jak właśnie tego męża, który w korteza h przez okrzyk: »Boże ocal kraj! Boże ocal królowę!« dał hasło do upadku Espartera. Pan Olozaga zasięgał także zdania królowéj Krystyny względem zamęzcia jéj dostojnéj córki. Królowa matka przytoczyła zbyt młodociany jeszcze wiek królowéj Izabelli i z tego względu odmówiła stanowczej swojéj opinii.

Pan Olozaga, zająwszy dziś krzesło prezesowskie w kongresie, oznajmił, że wśród tych okoliczności nie przyjmie żadnego ministerstwa.

Na odbytem wczoraj zgromadzeniu tych deputowanych, którzy należą do parlamentarskiéj koalicyi, naradzano się nad tem, kogo należy obrać prezesem kongresu. Pan Isturiz oświadczył, że wybór padł na pana Olozaga, ale ten wyraźnie musiałby się zobowiązać, jako główny sprawca obecnego położenia, przyjąć prezesostwo nowego gabinetu; i w tem stanowisku zjednać ważność wszystkim prawom, potrzebnym do zabezpieczenia tronu i porządku Gdy pan Pidal (moderados) oświadczył, że nie należy ograniczać królowéj w jéj prawie mianowania ministrów z własnego popędu, odpowiedział pan Madoz (progresista) że ponieważ pan Olozaga przez swój wiadomy okrzyk dnia 19 Maja (»Boże ocal kraj! Boże ocal królowę!)« spowodował upadek rejencyi Espartera, dla tego obowiązkiem jest jego stanąć na czele nowego gabinetu, aby w zaspokajający sposób załatwić trudności obecnego położenia. Pan Olozaga nic na to nie odrzekł, ale poufnie rozmawiał z panem Cortina.

Z Paryża 11 Listopada. Depesze telegraficzne.

Bajonna 9 Listopada. Rozprawy w izbie deputowanych nad ogłoszeniem pełnoletności królowéj, rozpoczęły się w dniu 6 Listopada. Wniosek przeciw temu ogłoszeniu zaproponowany, odrzucony został większością głosów 83 przeciw 24.

Perpignan 10 Listopada. Wojsko jenerała Prim zajęło miasto Geronę.

Rozmaitości.

FRANCUZKIE KASSY OSZCZĘDNOSCI.

Każdy rok wydaje we Francyi tyle pism treści i poważnej i lekkiéj, których jedynym jest celem, odmalować żywemi kolorami, ciemną stronę stanu społeczeńskiego i ostateczną nędzę klass niższych, że ten, komu nie tyle idzie o wzruszenie jak o wielostronne poznanie obecności, chętnie rzuca wzrokiem na opisy, które swoim łagodnym blaskiem rozjaśniają owe ciemne obrazy. Nie możemy się wprawdzie spodziewać, abyśmy następującemu opisowi udzielić zdołali tego uroku, jaki otacza i nię Włoch i nad wszystkiemi włoskiemi tworami wielki rozpościera powab, ale za to do wysokiego stopnia zajmie on uwagę czytelników naszych przez blizkie i w następstwa pełne stosunki Francyi do obecności. oraz przez znaczenie, jakie dla Francyi pozyskała instytucya kassy oszczędności, które niedawno jeden z panów nazwał tak trafnie wielką księgą długu ubogich: znaczenie, które odnosząca się do takowych zakładów polemika dziennikarska, jeszcze w wyższem przedstawiła świetle.

Pomiędzy instytucyami naszemu czasowi właściwemi, w których wybija się duch szlachetnéj ludzkości, pierwsze miejsce zajmują rozszerzające się po całéj Europie kassy oszczędności. Przeznaczone szczególniéj do zapobiegania ubóstwu, uzbrajając nieżamożnych przeciwko zmiennym kolejom życia, więcéj one niż inne zakłady dobroczynne, zdolne są rozszerzyć pomiędzy klassą robotników ducha porządku, oględności, wskazać jéj własne ich siły, i obok błogich uczuć, przywiązanych do własności, nadać im także wewnętrzne przekonanie, o większéj samodzielności, Najlepsze świadectwo moralnego wpływu tych instytucyi daje to factum. iż z liczby składających oszczędzony grosz do angielskich i francuzkich kass oszczędności, ani jeden nie był pod sąd oddany; gdy tymczasem trzy czwarte części skazanych za różne występki, oddawały się grze, loteryi lub pijaństwu.

Kassy oszczędności wzięły swój początek z Niemiec; pierwsza założona była w Hamburgu r. 1788. Wszakże właściwe ich upowszechnienie się w Niemczech i na lądzie stałym zaczęło się dopiero w czasach pokoju od r. 1816 We Francyi zaprowadzone zostały dopiero wtedy, gdy ich już kilka przez wiele lat posiadała Anglia i w 1816 r. urządziła swój olbrzymi bank Saving zwany. Szlachetny xiążę La-Rochefoucault-Liancourt, z którego wspomnieniem łączy się rzadka sława poświęcenia swego istnienia najczystszemu dobru ludzkości, wywołał je do życia w Paryżu r. 1818 i przez to stał się twórcą zakładu, który nietylko służył za wzór wszystkim francuzkim kassom oszczędności, ale nadto w krótce przez swoją rozciągłość przewyższył najśmielsze oczekiwania, i zarazem wzorową swą administracyą stał się godnym powszechnego uznania. i powszechną na siebie zwrócił uwagę.

Paryzka kassa oszczędności, postanowieniem, Królewskiem z d. 29 Lipca 1818 roku otrzymała charakter publicznéj instytucyi, i w Listopadzie tegoż roku rozpoczęła swoją czynność. Już przy samem powstaniu swojem wyszczególniała się przed wielu podobnemi zakładami bogatem uposażeniem, które za pomocą dobrowolnych składek, zapewniło jéj kapitał przynoszący rocznego dochodu (renty) 12,000 fr. tak na pokrycie kosztów administracyi, jak i na wynagrodzenie strat nieprzewidzianych. Od owego czasu wzrosła własność paryzkiéj kassy oszczędności aż do 62,335 fr, rocznego dochodu (renty), który to przyrost pochodził częścią z darów, częścią też z zysku, na kursie rent otrzymanego, a który dozwolił jéj przez zakupienie ogromnego pałacu wartości pół miliona franków, odpowiedzieć wzrastającym potrzebom administracyi. Koszta administracyi, wynoszące obecnie 200.000 fr. rocznie, pokrywane są najprzód z dochoddów od kapitałów będących własnością téj instytucyi, a potem ze wsparcia udzielanego co rok przez radę departamentową i municypalną w kwocie 16,000 fr. z procentu od składanych pieniędzy w ciągu pierwszych dwóch tygodni, i nareszcie z odtrącania od rocznéj prowizyi, które nie powinno przenosić ½ procentu, a w ostatnim roku uczyniło ½ procent.

Oprócz kassy centralnéj, która, równie jak i kassy pomocnicze w różnych cyrkułach Paryża, otwarte są w każdą niedzielę i w każdy poniedziałek, posiada jeszcze administracya swoje bióra w 5ciu meryach powiatu stołecznego. Każda summa, począwszy od 1 franka, bez ułamków, przynosi procent, jedna osoba nie może na raz złożyć więcéj jak 300 fr. a w ogóle nie więcéj jak 2000 fr. Wyłączone są od tego stowarzyszenia utworzone dla wzajemnego wsparcia, od których przyjmują się na procent depozyta do wysokości 6000 fr. Każdemu wnoszącemu jaką bądź kwotę oszczędzoną, wydaje się na dowód prawa właściwości, mała książeczka (livret), opatrzona potrzebnemi podpisami i obejmująca w sobie nazwisko właściciela, ilość złożonych pieniędzy i datę. Procenta, za

czynające się liczyć dopiero we 2 tygodnie od czasu wniesienia kwoty pieniężnéj dołączane są co rok do kapitału, i razem z nim przynoszą znowu procent, który dyrekcya co rok ustanawia, a który teraz wynosi 4 od sta. Zwroty następują w dziesięć dni po objawionem żądaniu właściciela.

Dobroczynny wpływ kass oszczędności i ich wzrastające znaczenie spowodowały władzę prawodawczą do zwrócenia na nie swéj uwagi. I tak prawem z d. 5 Czerwca 1835 r. uchwalono, iż dla kass oszczędności, które z początku wkładały swe pieniądze w papiery publiczne, otwarty został, za przykładem Anglii, kredyt w skarbie publicznym, przez co zapewniono im stały procent, niezależny od kursu rent, i niezwłoczny zwrot zażądanych pieniędzy.

Administracya kass oszczędności, godna uwagi tak przez wielką liczbę znakomitych mężów, którzy jéj bezpłatnie poświęcają część czasu i sił swoich, *) jako też przez czynność urzędników, odznacza się szczególniéj swą rachunkowością, która będąc owocem wieloletniego doświadczenia, z taką dokładnością jest prowadzona, że w ostatnim roku, w ciągu którego ułożono przeszło 300,000 bieżących rachunków wliczono przeszło 39mil; fr. a zwrócono 31 m. cenzorowie rachunkowi (rewizorowie) po 3 miesięcznéj skrupulatnéj rewizyi, uznali rzetelność bilansu kapitałów, i tylko w obliczeniu procentów znaleźć mogli różnicę wynoszącą półtrzecia franka. Chcąc z resztą mieć wyobrażenie o czynności paryzkich kass oszczędności i o wzajemnym z sobą związku różnych gałęzi służby, trzeba samemu udać się w dzień otwarcia kassy do administracyi centralnéj. Ma to w sobie coś pocieszającego i zarazem poszanowanie nakazującego, widzieć tu tysiące robotników, rzemieślników i sług rozmaitego wieku i płci, którzy tam spieszą z widoczną radością powiększyć mały skarb pracowitéj oszczędności, lub szukać pomocy w niedostatku gdy tymczasem administracya umie wszystkie te drobiazgowe usługi wypełniać szybko i punktualnie w oznaczonym porządku, częstokroć w jednym dniu przyjmując składki od 4000 osób i porządkując rachunki swoje.

(*Dokończenie nastąpi*).

*) Na szczególne wspomnienie zasługuje pan Delessert' rejent banku, który od śmierci Lerochefoucalda przewodniczył téj instytucyi z niezmordowaną gorliwością.

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 24 do dnia 25 Listopada.

Trzebiński Józef ob., Badeni Ignacy, Machnicki Alexander ob., Janiszewski Xawery, Koziebrodzki Adam hr., z Polski.

Wyjechali z Krakowa.

Bienkowski Cyryak, Radig Jan, do Polski.

Doniesienia prywatne.

Niżéj podpisany ma zaszczyt do powszechnéj podać wiadomości, iż mu poruczoną została ajencya ces. król. uprzywil. zakładu zabezpieczającego *Assicurazioni Generali Austro-Italiche* w Trieście. Towarzystwo to, tak zaszczytnie dotąd znane, przyjmuje do zabezpieczenia od ognia (nawet od uderzenia pioruna), budynki mieszkalne i gospodarskie, meble, towary(sprzęty, ziemiopłody i bydło, zabezpiecza od owych przygód, którym wyprawione towary na lądzie podlegać mogą i przyjmuje nakoniec do zabezpieczenia i na życie człowieka kapitały lub dochody, które równie za życia jakoteż i w przypadkach śmierci wypłacone bywają, wyliczając zawsze gotowemi pieniądzmi przypadające wynagrodzenia. Niżéj podpisany oddając się tedy przyjemnéj nadziei, że wyżéj nadmienione korzyści równy pozyskają udział, w poruczonym mu obwodzie, jako w wszystkich innych obwodach Galicyi, a w ogóle w całéj monarchii Austryackiéj znalazły, gdzie instytut powszechnym za sobą głosem dotąd pochlubić się może, zaprasza najuniżeniéj Szanowną Publiczność, aby go swojemi poruczeniami do zabezpieczénia zaszczycać raczyła, które przyjmować, i do głównéj ajencyi przesyłać upoważniony jestem. od których w tem razie Polizza wydane będą.

Fran. Bruno **Hahn**
Ajent w Krakowie.

Formularzy do podań bezpłatnie dostać można, i każde wyjaśnienie tyczące się zabezpieczenia chętnie udzielane będzie. (2r.)